

Toetsing Flora- en faunawet in verband met de voorgenomen herinrichting van een terrein aan de Jan van Arkelweg te Zwolle

Opdrachtgever De familie G.J. Corée en de familie G. Middag

project Toetsing Flora- en faunawet in verband met de voorgenomen herinrichting
van een terrein aan de Jan van Arkelweg te Zwolle

ordernummer 10006

documentnummer 1000603

revisie Concept 2

datum 5 mei 2011

ENGBERS BOSBEHEER

Rustoordlaan 45e

7211 AW Eefde

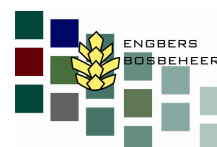
telefoon: 0 57 5 517181

mobiele telefoon: 06 51 47 66 52

telefax : 0 57 5 517 222

e-mail: info@engbersbosbeheer.nl

web-site: www.engbersbosbeheer.nl

Engbers Bosbeheer is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede schade welke voortvloeit uit toepassingen van resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Engbers Bosbeheer; opdrachtgever vrijwaart Engbers Bosbeheer voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

autorisatie

Opgesteld door:

R.W. Engbers
E. van der Ploeg

Foto omslag: Perceel in het plangebied met op de achtergrond de IJsselcentrale

Inhoudsopgave		pagina
1	Inleiding	4
1.1	Achtergrond	4
1.2	Doel	5
1.3	Opzet	5
2	Wettelijk kader	6
2.1	Flora- en faunawet	6
2.2	Gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998	9
3	Huidige natuurwaarde onderzoeksgebied	11
3.1	Gebiedsbeschrijving	11
3.2	Speciale Beschermingszones	12
3.3	Beschermde soorten	12
3.4	Gebiedspotenties	14
4	Volledigheid	16
5	Conclusies en aanbevelingen	17
5.1	Gevolgen van de ingreep en mitigerende maatregelen	17
5.2	Eindconclusie	18
Bijlage I	Waargenomen soorten plangebied en bosgebied en beschermingsstatus	19

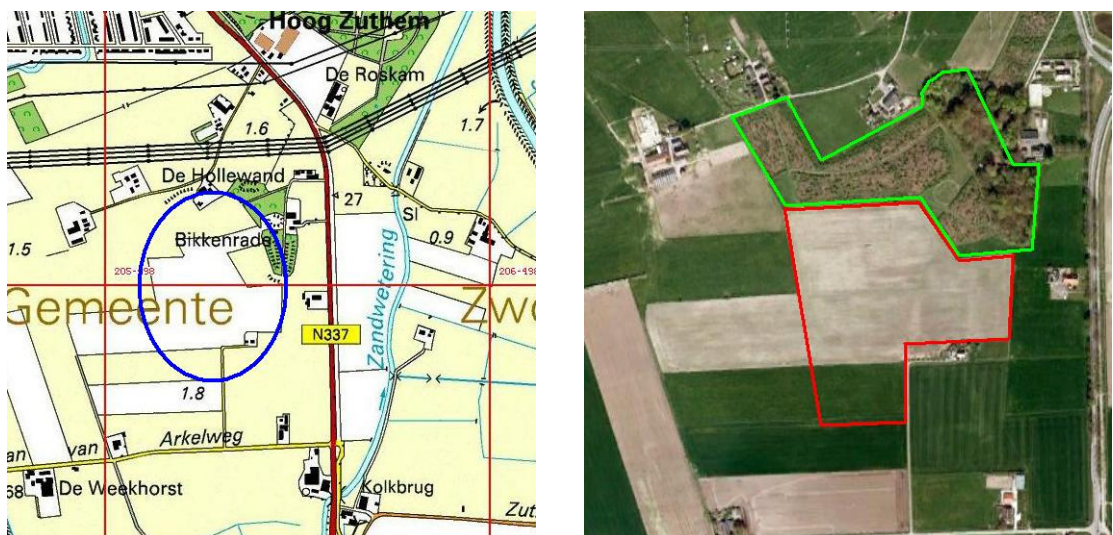
1 Inleiding

1.1 Achtergrond

Op verzoek van de opdrachtgevers, heeft Engbers Bosbeheer, adviseurs voor de groene ruimte, een toetsing van de Flora- en faunawet uitgevoerd in verband met de voorgenomen herinrichting van een terrein aan de Jan van Arkelweg te Zwolle. In januari 2011 is voor het plangebied een effectenindicatie ecologie opgesteld (Engbers Bosbeheer documentnummer 1000601). De resultaten van het betreffende bureauonderzoek zijn gebruikt voor de herinrichtingsplannen en als voorbereiding op deze toetsing van de Flora- en faunawet.

Het plangebied heeft een oppervlakte van 10 ha en ligt ten zuiden van Zwolle. Momenteel heeft het plangebied hoofdzakelijk een agrarische bestemming, welke zal worden gewijzigd. In het plangebied zal een landgoed worden gerealiseerd. Direct grenzend aan het plangebied ligt een bosperceel welke ook is meegenomen in de toetsing van de Flora- en faunawet, hoewel hier geen ingrepen zullen plaatsvinden. De uitstralende effecten van de herinrichting van het plangebied kunnen echter wel invloed hebben op de waarde van dit terrein.

Het plangebied bevindt zich binnen de kilometerhokken met de Amersfoort coördinaten 205-497 en 205-498 (Figuur 1). Een kilometerhok is een vastgelegd gebied van 1x1 km dat als standaard dient voor het inventariseren van de flora en fauna door de Particuliere Gegevensbeherende Organisaties (PGO's).

Figuur 1: Links de globale situering van het plangebied binnen de km-hokken 205-497 en 205-498 (blauw omljnd). Rechts een luchtfoto van het plangebied (bron: Google Earth). Rood omljnd is de globale situering van plangebied, groen omljnd is het bos dat in het onderzoek is meegenomen.

1.2 Doel

Doel van het onderzoek was het toetsen van de voorgenomen ingreep aan de flora- en faunawetgeving. Hiertoe moest worden nagegaan of het plangebied een specifieke beschermingsstatus geniet in het kader van de EU-habitat- of -vogelrichtlijn (zie 2.2), alsmede of er van de voorgenomen ingreep consequenties zijn te verwachten voor beschermde gebieden in de omgeving. Daarnaast moest het voorkomen van wettelijk beschermde planten- en diersoorten in het plangebied en de directe omgeving worden onderzocht. Voor eventuele aanwezige beschermde soorten moest worden nagegaan of een ontheffing van de Flora- en faunawet (zie 2.1) moet worden aangevraagd, alsmede of en hoe de uitvoering van de ingreep kan worden aangepast om verstoring te voorkomen.

1.3 Opzet

Het bestaan van Speciale Beschermingszones in het kader van de Habitat- en Vogelrichtlijn in of rond het plangebied werd nagegaan bij het ministerie van LNV en de beschikbaarheid van bestaande inventarisatiegegevens uit het gebied werd nagegaan bij het Natuurloket, een stichting die de gezamenlijke PGO's vertegenwoordigt. Tijdens het veldbezoek op 14 april 2011, is het hele plangebied en het ten noorden daarvan gelegen bosgebied onderzocht op geschiktheid voor en het voorkomen van alle planten- en diersoortgroepen. In dit rapport worden de resultaten van het onderzoek beschreven en gebruikt om de voorgenomen ingreep te toetsen aan de flora- en faunawetgeving.

2 Wettelijk kader

De Natuurbeschermingswet dateert uit 1967. Deze voldeed niet aan de verplichtingen van de internationale verdragen en de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn (Anonymus 1979, 1992). Daarom is het Nederlandse natuurbeschermingsrecht aangepast. In 2002 is de Flora- en faunawet (Anonymus 1998, 2000) van kracht geworden waarin de soortenbescherming is opgenomen en in oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 ten behoeve van de bescherming van natuurgebieden in werking getreden. De teksten voor dit hoofdstuk zijn grotendeels ontleend aan de website van het ministerie van LNV (www.minlnv.nl).

2.1 Flora- en faunawet

In de Flora- en faunawet is het soortenbeschermingsdeel van de Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn geïmplementeerd evenals het CITES¹-verdrag. De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende planten- en diersoorten.

Beschermde soorten

Onder de Flora- en faunawet zijn de volgende soorten als beschermd aangewezen:

- een aantal inheemse plantensoorten,
- alle van nature in Nederland voorkomende soorten zoogdieren (met uitzondering van Zwarte rat, Bruine rat en Huismuis),
- alle van nature op het Europese grondgebied van de lidstaten van de Europese Unie voorkomende vogelsoorten,
- alle van nature in Nederland voorkomende amfibieën- en reptielensoorten,
- alle van nature in Nederland voorkomende vissoorten (met uitzondering van soorten genoemd in de Visserijwet 1963);
- een aantal overige inheemse diersoorten,
- een aantal uitheemse dier- en plantensoorten.

Zorgplicht en verbodsbepalingen

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen en de wet bevat een aantal verbodsbepalingen om er voor te zorgen dat in het wild levende soorten zoveel mogelijk met rust gelaten worden (alleen de relevante verbodsbepalingen worden hier genoemd).

- Artikel 2: Zorgplicht. De zorgplicht houdt in dat menselijk handelen geen nadelige gevolgen voor flora en fauna mag hebben. De zorgplicht geldt voor alle planten en dieren, beschermd of niet. In het geval van beschermde planten of dieren geldt de zorgplicht ook als er een ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht voor dieren betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, met zo min mogelijk lijden gepaard gaat.
- Artikel 8: Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
- Artikel 9: Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te

¹ CITES is het verdrag dat de internationale handel van in het wild levende dier- en plantensoorten reguleert teneinde uitsterven van soorten door overexploitatie te voorkomen.

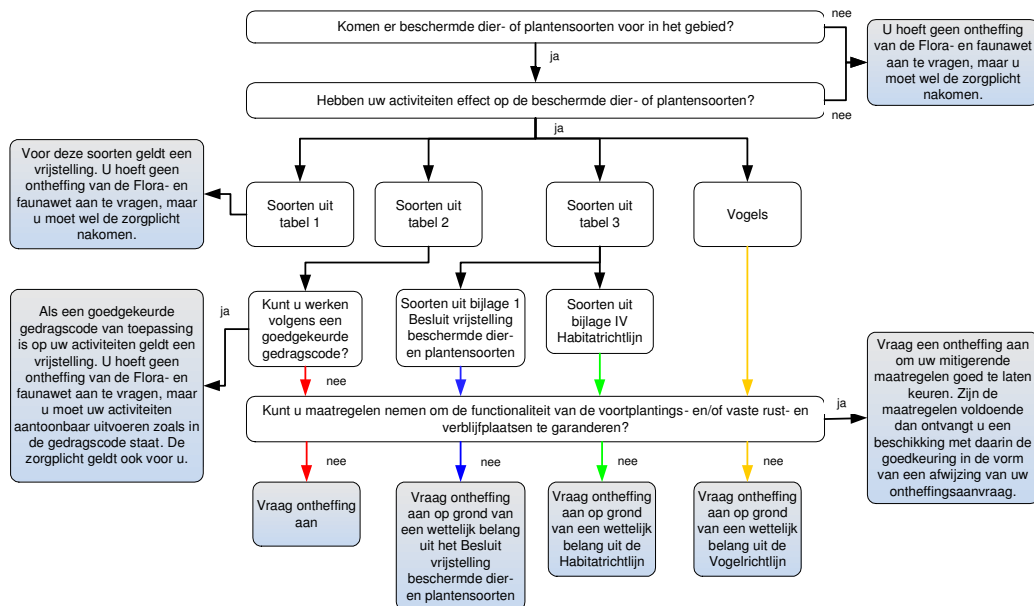
- doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
- Artikel 10: Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.
 - Artikel 11: Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
 - Artikel 12: Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.
 - Artikel 13: Het is verboden om beschermde dier- en plantensoorten te vervoeren en onder zich te hebben.

Beschermingsregimes

In 2005 is de Flora- en faunawet gewijzigd door een inwerking getreden Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB artikel 75 Flora- en faunawet). Artikel 75 biedt de mogelijkheid ontheffing aan te vragen van de verbodsbepalingen (artikel 8 t/m 12, zie hierboven). Ook biedt de Flora- en faunawet voor bepaalde soorten en ingrepen vrijstellingen, mits aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan. In de nieuwe opzet van de Flora- en faunawet zijn beschermde soorten onderverdeeld in drie tabellen, elk met hun eigen beschermingsregime, en worden vogels apart behandeld (Figuur 2). De volgende drie beschermingsregimes worden onderscheiden:

- **Regime 1:** Hieronder vallen de zogenaamde tabel 1-soorten. Dit betreft een aantal beschermde, maar vrij algemene soorten in Nederland. De gunstige staat van instandhouding in Nederland is momenteel niet in het geding en ze staan niet vermeld in bijlage IV van de Habitatrichtlijn.
- **Regime 2:** Hieronder vallen de zogenaamde tabel 2-soorten. Dit betreft de 'overige beschermde soorten'. Deze soorten zijn beschermd en de gunstige staat van instandhouding in Nederland kan in het geding zijn. Ze staan niet vermeld in bijlage IV van de Habitatrichtlijn.
- **Regime 3:** Hieronder vallen de zogenaamde tabel 3-soorten. Dit betreft de 'strikt beschermde soorten'. Voor deze soorten geldt dat de gunstige staat van instandhouding in Nederland duidelijk in het geding is en/of ze staan vermeld in bijlage IV van de Habitatrichtlijn. De eerste groep betreft soorten die middels een Algemene Maatregel van Bestuur door de minister van LNV zijn aangewezen (AMvB bijlage 1-soorten). De tweede groep betreft soorten uit bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn.
- **Vogels:** Vogels zijn niet in één van bovenstaande tabellen opgenomen en worden in de nieuwe opzet van de Flora- en faunawet apart behandeld. Verblijfplaatsen van vogels die hun verblijfplaats het hele jaar door gebruiken zijn jaarrond beschermd. Er worden vier categorieën onderscheiden van nesten die hele jaar door zijn beschermd:
 1. *Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: Steenuil).*
 2. *Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Roek, Gierzwaluw en Huismus).*

3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaatsen zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Ooievaar, Kerkuil en Slechtvalk).
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (bijvoorbeeld: Boomvalk, Buizerd en Ransuil).

Figuur 2: Stroomschema voor activiteiten- en werkzaamheden die uitgevoerd worden vanwege ruimtelijke ontwikkeling en -inrichting (Uit: LNV, 2009)

Hoe te handelen bij het aantreffen van beschermde soorten.

Tabel 1-soorten: Voor soorten uit tabel 1 geldt sinds 23 februari 2005 een algemene vrijstelling die in het kader van de Flora- en faunawet wordt verleend bij, onder andere, ruimtelijke ontwikkelingen (AMvB artikel 75 van de Flora- en faunawet). Voor deze soorten hoeft daarom geen ontheffing te worden aangevraagd. De algemene zorgplicht (artikel 2) blijft wel onverminderd van kracht.

Tabel 2-soorten: Wanneer activiteiten worden ondernomen die zijn te kwalificeren als bestendig gebruik of bestendig beheer en onderhoud of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor deze soorten voor de artikelen 8 t/m 12, mits de activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode. Een gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en worden ingediend voor goedkeuring. Wanneer het niet mogelijk is de activiteiten via een goedgekeurde gedragscode uit te voeren, moeten maatregelen worden genomen om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen. Deze mitigerende maatregelen moeten voorafgaand aan de activiteiten worden goedgekeurd door middel van een ontheffingsaanvraag. Als de maatregelen voldoende zijn krijgt u een beschikking met daarin de goedkeuring van uw maatregelen. De goedkeuring krijgt u in de vorm van een afwijzing van uw ontheffingsaanvraag. U heeft namelijk geen ontheffing nodig doordat u met uw maatregelen overtreding van de Flora- en faunawet voorkomt. U mag uw werkzaamheden dus gaan uitvoeren.

Tabel 3-soorten: Dit zijn soorten die vermeld zijn in bijlage 1 van bovengenoemde AMvB, alsmede soorten die voorkomen in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en die daardoor een strikte bescherming genieten. In dit geval dient u mitigerende maatregelen te treffen om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen. Deze mitigerende maatregelen moeten voorafgaand aan de activiteiten worden goedgekeurd door middel van een ontheffingsaanvraag. Wanneer de maatregelen als voldoende worden beschouwd, krijgt u een beschikking met daarin de goedkeuring van uw maatregelen. De goedkeuring krijgt u in de vorm van een afwijzing van uw ontheffingsaanvraag. U heeft namelijk geen ontheffing nodig doordat u met uw maatregelen overtreding van de Flora- en faunawet voorkomt. U mag uw werkzaamheden dus gaan uitvoeren. Wanneer deze maatregelen niet kunnen worden genomen dient een ontheffing te worden aangevraagd op grond van een wettelijk belang uit het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten (bijlage 1-soorten) of op grond van een wettelijk belang uit de Habitatrichtlijn (bijlage IV-soorten).

Vogels: Werkzaamheden of gebruik van ruimte waarbij vogels worden gedood of verontrust (artikel 10), of waardoor hun nesten of vaste rust- of verblijfplaatsen worden verstoord (artikel 11), zijn verboden. De verbodsbepalingen van artikel 11 beperken zich bij vogels tot alleen de plaatsen waar gebroed wordt (nesten, hollen en dergelijke), inclusief de functionele omgeving om het broeden succesvol te laten doen zijn, én slechts gedurende de periode dat wordt gebroed. In de praktijk betekent dit dat met name het broedseizoen dient te worden ontzien. Wanneer de werkzaamheden buiten het broedseizoen plaatsvinden zal in het algemeen niet snel een ontheffing nodig zijn. In de Flora- en faunawet wordt geen vast begrensde broedperiode gehanteerd. Indien een broedgeval zich voordoet wordt dit gekwalificeerd als broedperiode, ongeacht de datum. Wanneer een jaarrond beschermd nest wordt aangetroffen en deze door de ingreep zal verdwijnen is een omgevingscheck nodig. Dit houdt in dat een deskundige moet vaststellen of in de omgeving voldoende gelegenheid bestaat voor de soort om zelfstandig een vervangend nest te vinden. Wanneer dit niet het geval is dan moet, voor zover mogelijk, een alternatief nest worden aangeboden. Is dit niet mogelijk dan zal een ontheffing moeten worden aangevraagd op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn.

2.2 Gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998

De Natuurbeschermingswet is gericht op gebiedsbescherming, de aangewezen gebieden en het beschermingsregime dat daarbij hoort. Een ontheffing voor de Flora- en faunawet betekent niet automatisch een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet. Ook het omgekeerde geldt. Beide wetten staan naast elkaar!

In Nederland hebben veel natuurgebieden een beschermde status onder de Natuurbeschermingswet gekregen. Daarbij kunnen drie categorieën beschermingsgebieden worden onderscheiden:

- Natura 2000-gebieden
- Beschermde natuurmonumenten
- Wetlands

Onder Natura 2000-gebieden vallen de gebieden die op grond van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn aangewezen. Voor al deze gebieden gelden instandhoudingsdoelen. De essentie van het beschermingsregime voor deze gebieden is dat deze instandhoudingsdoelen niet in gevaar mogen worden gebracht. Deze instandhoudingsdoelen zijn terug te vinden in de aanwijzingsbesluiten.

Om dit toetsbaar te maken, kent de Natuurbeschermingswet 1998 voor projecten en andere handelingen (zowel bestaand als nieuw) die gevolgen voor soorten en habitats van de betreffende gebieden zouden kunnen hebben, een vergunningplicht. Een vergunning voor een project wordt alleen verleend wanneer zeker is dat de instandhoudingsdoelen van het gebied niet in gevaar worden gebracht. Hiervan mag alleen worden afgeweken wanneer alternatieve oplossingen voor het project ontbreken en wanneer sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang. Bovendien moet voorafgaande aan het toestaan van een afwijking zeker zijn dat alle schade gecompenseerd wordt (de zogenaamde ADC-toets: Alternatieven, Dwingende redenen van groot openbaar belang en Compenserende maatregelen). Redenen van economische aard kunnen ook gelden als dwingende reden van groot openbaar belang. Als prioritaire soorten of habitats deel uitmaken van de instandhoudingsdoelen mogen redenen van economische aard alleen gebruikt worden na toetsing door de Europese Commissie (LNV 2005).

Verlenen van vergunning op grond van Natuurbeschermingswet

Zowel projecten en andere handelingen in als buiten een Natura 2000-gebied kunnen vergunningsplichtig zijn; de wet kent namelijk de zogenaamde externe werking. Als een activiteit die buiten een beschermd gebied plaats zal vinden, negatieve gevolgen kan hebben voor dat gebied, moet deze beoordeeld worden. Hierbij moeten ook cumulatieve effecten worden betrokken. Dit kan betekenen dat een plan of handeling op zich geen significant effect veroorzaakt maar in combinatie met andere handelingen of plannen wel. Ook dan is een vergunning noodzakelijk.

De Natuurbeschermingswet kent twee routes voor het verlenen van een vergunning. Als significante negatieve effecten op kunnen treden moet een passende beoordeling worden uitgevoerd. Als er wel effecten verwacht worden, maar deze zeker niet significant zullen zijn, kan worden volstaan met een Verslechterings- en Verstoringsstoets (VV-toets).

Samengevat betekent dit dat er een drietal situaties mogelijk zijn:

1. Zeker geen negatief effect: Geen vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet nodig.
2. Mogelijk negatief effect maar zeker geen significant negatief effect: Verslechterings- en Verstoringsstoets, afhankelijk van de uitkomst wordt al dan niet een vergunning verleend.
3. Kans op een significant negatief effect: Passende beoordeling (zwaardere procedure) noodzakelijk. Afhangelijk van de uitkomst wordt al dan niet een vergunning verleend.

Bij een kans op negatieve effecten is het aan te raden om in een vroeg stadium met het bevoegd gezag te overleggen over de te volgen procedure.

2.3 Nederlandse Rode Lijst

Ofschoon soorten vermeld op de Nederlandse Rode Lijst sec geen wettelijke bescherming genieten uit oogpunt van de vermelding daarop, dient toch het navolgende vermeld te worden omdat deze soorten toch een rol kunnen spelen tijdens de haalbaarheidsafweging van een initiatief.

Op de Rode lijst staan, naast de bedreigde soorten, beschermingsmaatregelen om deze soorten weer in aantal te laten toenemen. Doordat overheden en terreinbeherende organisaties bij hun beleid en beheer rekening houden met de Rode Lijst, wordt gehoopt dat van de nu bedreigde organismen er over tien jaar een aantal niet meer bedreigd zal zijn en dus van de Rode Lijst afgevoerd kan worden. De bedreigde dier- en plantensoorten op de Rode Lijst zijn niet wettelijk beschermd, tenzij ze ook in de Nederlandse Flora- en faunawet zijn vermeld.

3 Huidige natuurwaarde onderzoeksgebied

3.1 Gebiedsbeschrijving

Het plangebied bestaat uit grootschalige akkers en weilanden, die gedeeltelijk niet meer als zodanig lijken te worden gebruikt. Delen van het gebied zijn daardoor begroeid met kruiden, die vooral voorkomen in pioniergebieden. Het duidelijkste voorbeeld hiervan is de Vroegeling (*Erophila verna*), welke plaatselijk in bijzonder grote dichtheden voorkomt op de kale bodem van de braak liggende akkers. Hier groeien ook soorten zoals Gewone hoornbloem (*Cerastium fontanum vulgare*) en Hondsdraf (*Glechoma hederacea*). Kenmerkende soorten voor de locatie (het oorspronkelijke stroomgebied van de IJssel) werden hier niet aangetroffen en worden gezien het sterk verstoorde karakter van dit deel van het gebied ook niet verwacht.

Langs de randen van de akkers en de sloten in het plangebied is de diversiteit aan kruiden iets groter, maar ook hier zijn geen karakteristieke soorten aangetroffen. Fluitenkruid (*Anthriscus sylvestris*) was plaatselijk vrij dominant aanwezig, naast andere algemene akkerkruiden, waaronder Gewone smeerwortel (*Symphytum officinale*), Akkerdistel (*Cirsium arvense*) en Boerenwormkruid (*Tanacetum vulgare*).

De grazige delen en de akkerranden langs de noordgrens van het plangebied vertegenwoordigen de hoogste natuurwaarde. Het voorkomen van de Weidegeelster (*Gagea pratensis*) is bijzonder. Deze soort komt verspreid voor langs de IJssel en is de enige in het plangebied voorkomende soort die een duidelijke relatie vertoont met de oorsprong van het gebied. De Weidegeelster groeit op vrij droge, kalk- en meestal ook humushoudende, zandige of soms licht kleiige, meestal enigszins bemeste grond. Dit bodemtype is in het plangebied aanwezig. Kenmerkende soorten waar de soort vaak samen mee voorkomt, zijn de in het plangebied aangetroffen Vroegeling, Klimopereprijs (*Veronica hederifolia*) en Gewoon speenkruid (*Ficaria verna verna*). De natuurlijke standplaats van de soort is waarschijnlijk het Essen-lepenbos (*Fraxino Ulmetum*). Vermoedelijk moet hier het oorspronkelijke voorkomen van de Weidegeelster in het plangebied worden gezocht, omdat dit deel uitmaakt van het oorspronkelijke stroomgebied van de IJssel.

Ten noorden van het plangebied ligt een bosperceel. In dit deel van het onderzoeksgebied worden geen ingrepen doorgevoerd, maar uitstralende effecten vanuit het plangebied zijn niet uit te sluiten.

De oostzijde van het bosgebied wordt gevormd door een smalle strook goed ontwikkeld, vrij oud bos, dat hoofdzakelijk is begroeid met Beuk (*Fagus sylvatica*) en Zomereik (*Quercus robur*). Dit deel van het bos ligt op een verhoging, mogelijk betreft het hier een oud rivierduin. Het grootste gedeelte van het bos wordt echter gevormd door een dichte opslag van kleine bomen en struweel, waarin eveneens de Beuk een belangrijke plaats inneemt. Hiertussen groeit Wilde lijsterbes (*Sorbus aucuparia*), Grauwe wilg (*Salix cinerea cinerea*) en veel jonge Esdoorn (*Acer pseudoplatanus*). Hier werden met name broedvogels van struweel waargenomen, waaronder de Roodborst (*Erithacus rubecula*), Zwartkop (*Sylvia atricapilla*) en Tjiftjaf (*Phylloscopus collybita*).

In het oostelijk deel van het bos komen logischerwijs broedvogels voor die ouder bos prefereren, waaronder de Grote bonte specht (*Dendrocopus major*), de Boomklever (*Sitta europaea*) en de Houtduif (*Palumba columbus*). Laatstgenoemde soort maakt gebruik van de bosuilenkast die in het gebied is opgehangen. De ondergroei is vrij soortenarm en bevat onder meer Speenkruid en Gewone salomonszegel (*Polygonatum multiflorum*). Laatstgenoemde soort is betrekkelijk zeldzaam in de dalen van de grote rivieren en komt voornamelijk voor op iets voedselrijkere zandgronden zoals deze in het betreffende bosgebied is te vinden.

3.2 Speciale Beschermingszones

Het plangebied maakt geen onderdeel uit van een Speciale Beschermingszone onder de EU-habitatrichtlijn of de EU-vogelrichtlijn. In de directe omgeving van het plangebied bevinden zich ook geen Speciale Beschermingszones waarop de ingreep een negatief effect zou kunnen hebben. De meest nabijgelegen Speciale Beschermingszone, het Natura 2000-gebied Uiterwaarden IJssel bevindt zich op een afstand van 0,8 km van het plangebied. Wanneer bij de herinrichting van het gebied rekening wordt gehouden met de potenties van het gebied, zou dit mogelijk wel een positief effect kunnen hebben op het Natura 2000-gebied Uiterwaarden IJssel.

3.3 Beschermde soorten

Om voorafgaande aan het veldbezoek een indruk te krijgen over de mate van ecologische gevoeligheid is het Natuurloket geraadpleegd.

Het Natuurloket geeft per soortgroep aan met welke nauwkeurigheid deze in het verleden is onderzocht en hoeveel beschermde soorten daarbij zijn aangetroffen. Een specificatie van de aangetroffen soorten wordt door het Natuurloket niet gegeven.

Op grond van de gegevens van het Natuurloket werd vastgesteld dat de kilometerhokken 205-497 en 205-498, waarbinnen het plangebied zich bevindt, in het verleden voor de meeste soortgroepen niet, of niet goed, zijn onderzocht. Alleen km-hok 205-498 is in het verleden goed onderzocht op dagvlinders en libellen.

Hoewel in het verleden wel enkele beschermde soorten zijn aangetroffen was het gezien de huidige inrichting van het plangebied niet noodzakelijk om bestaande gegevens aan te schaffen bij het Natuurloket.

De onderstaande tekst geeft per soortgroep naast de bevindingen uit het veldonderzoek ook de resultaten van het Natuurloket weer.

Vaatplanten

Tijdens het veldbezoek werd in het plangebied één beschermde soort aangetroffen, de Grote kaardenbol (*Dipsacus fullonum*). Vermoedelijk betreft het hierbij verwilderde tuinaanplant, daar deze soort ook aanwezig is in een nabij de groeiplaats gelegen tuin. Hetzelfde geldt voor de Bosaardbei (*Fragaria vesca*) die op dezelfde locatie werd aangetroffen. Deze soort staat als gevoelig op de Nederlandse Rode Lijst. Gezien de huidige inrichting van het plangebied worden geen strengbeschermde soorten verwacht.

Beide km-hokken zijn tussen 1990 en 2010 in onbepaalde mate onderzocht op vaatplanten. In km-hok 205-497 werden hierbij twee lichtbeschermdde soorten (tabel 1 AMvB artikel 75 van de Flora- en faunawet) en één strengbeschermdde soort (tabel 2/3 AMvB artikel 75 van de Flora- en faunawet) aangetroffen, alsmede één soort van de Nederlandse Rode Lijst. In km-hok 205-498 werden drie lichtbeschermdde soorten en één strengbeschermdde soort aangetroffen, alsmede drie soorten van de Nederlandse Rode Lijst (gegevens Het Natuurloket).

Libellen

Tijdens het veldbezoek werden geen libellen aangetroffen.

Op grond van de huidige inrichting van het gebied kan worden gezegd dat geen beschermdde soorten worden verwacht.

Km-hok 205-497 is tussen 2000 en 2010 matig onderzocht op libellen. Km-hok 205-498 is in dezelfde periode goed onderzocht op deze soortgroep. Hierbij werden geen beschermdde soorten aangetroffen, maar in km-hok 205-498 werd wel één soort van de Nederlandse Rode Lijst aangetroffen (gegevens Het Natuurloket).

Dagvlinders

Tijdens het veldbezoek werden in het plangebied geen dagvlinders aangetroffen. Op grond van de huidige inrichting van het gebied worden ook geen beschermdde soorten verwacht.

Km-hok 205-497 en 205-498 zijn tussen 2000 en 2010 respectievelijk slecht en goed onderzocht op dagvlinders. Hierbij werden geen beschermdde soorten waargenomen, maar wel één soort van de Nederlandse Rode Lijst in km-hok 205-498 (gegevens Het Natuurloket).

Amfibieën

In het plangebied werden geen amfibieën aangetroffen. Op grond van de huidige inrichting van het plangebied worden geen strengbeschermdde soorten verwacht.

De betreffende km-hokken werden tussen 2000 en 2010 niet onderzocht op amfibieën (gegevens Het Natuurloket).

Vogels

Tijdens het veldbezoek werden in het plangebied 14 vogelsoorten aangetroffen en in het ten noorden van het plangebied gelegen bos acht aanvullende soorten. Alle waargenomen soorten worden beschermd onder de Flora- en faunawet, zoals bijna alle in Nederland voorkomende vogelsoorten. Binnen het plangebied werden de Graspieper (*Anthus pratensis*), Grutto (*Limosa limosa*) en Kneu (*Carduelis canabina*) aangetroffen, welke als kwetsbaar op de Nederlandse Rode Lijst staan vermeld.

Beide km-hokken zijn tussen 2000 en 2010 slecht onderzocht op vogels. Wel werden hierbij in km-hok 205-497 47 beschermdde soorten aangetroffen en 15 soorten van de Nederlandse Rode Lijst. In km-hok 205-498 werden 83 beschermdde soorten en 25 soorten van de Nederlandse Rode Lijst aangetroffen (gegevens Het Natuurloket).

Zoogdieren

Tijdens het veldbezoek werden sporen aangetroffen van de Mol (*Talpa europaea*) en de Veldmuis (*Microtus arvalis*). Beide soorten worden lichtbeschermd onder de Flora- en faunawet (tabel 1 AMvB artikel 75 van de Flora- en faunawet).

Km-hok 205-497 is tussen 2000 en 2010 slecht onderzocht op zoogdieren. Hierbij werden vier lichtbeschermden soorten en één strengbeschermd soort aangetroffen. Km-hok 205-498 is eveneens slecht onderzocht, conform de classificatie van het Natuurloket, maar wel werden hierbij 13 lichtbeschermden en acht strengbeschermden soorten aangetroffen, alsmede zes soorten die worden beschermd onder de Habitatrictlijn en drie soorten van de Nederlandse Rode Lijst (gegevens Het Natuurloket).

Overige soortgroepen

Tijdens het veldbezoek werd vastgesteld dat de huidige inrichting het plangebied ongeschikt maakt voor overige beschermden soorten.

Er zijn ook geen aanwijzingen uit het verleden dat beschermden soorten zijn waargenomen (gegevens Het Natuurloket).

3.4 Gebiedspotenties

In tegenstelling tot de huidige geringe ecologische waarde van het plangebied is de potentiële ecologische waarde van het gebied hoog te noemen.

In en rond het plangebied zijn elementen terug te vinden van de oorsprong van het gebied. Het rivierduin ten noordoosten van het plangebied waarop het oudere gedeelte van het bos is gesitueerd is hiervan een voorbeeld, maar ook het voorkomen van de Weidegeelster wijst erop dat het gebied deel uitmaakt van het oorspronkelijke stroomdal van de IJssel.

Daarnaast is een rijk gevarieerde, voor het gebied, karakteristieke bodemopbouw aanwezig waarbij overgangszones vloeiend verlopen in zowel het verticale als in het horizontale vlak.

Door de ontwikkeling en/of versterking van deze varianten of gradaties wordt in hoge mate de ecologische dynamiek van het plangebied versterkt met een dito uitstraling naar de directe omgeving. Daarnaast herbergt het gebied bijzondere potenties om het reeds beboste en ecologisch waardevolle gebied ten noorden van het plangebied, bekend staand als Bikkenrade-oud en Bikkenrade-nieuw, te vergroten en versterken.

Het plangebied valt net buiten het Natura 2000 gebied Uiterwaarden IJssel (noord) dat minder dan één kilometer ten westen van het plangebied is gesitueerd doch geeft, indien maximale invulling wordt gegeven aan de gebiedspotenties, een grote bijdrage aan de daarin voorkomende Habitattypen.

Indien het plangebied ecologisch ingericht wordt gebaseerd op de PNV varianten zoals beschreven in de "Ecologische onderbouwing inzake ontwikkeling Landgoed Herkulosche Esch te Zwolle" (Engbers Bosbeheer documentnummer 1000602), zal dit het betreffende Natura 2000 gebied verstrekken waardoor met de herinrichting van het plangebied substantiële winst ten opzichte van het huidige gebruik van het plangebied wordt geboekt en daarmee uniek is in zijn soort.

Direct rond het plangebied werden veel exemplaren waargenomen van de Grutto (*Limosa limosa*) en de Kievit (*Vanellus vanellus*). Broedgevallen van de Grutto zijn in het plangebied niet te verwachten vanwege het ontbreken van een voor die soort geschikte vegetatiestructuur, maar de Kievit zou er tot broeden kunnen komen. Ook de Graspieper (*Anthus pratensis*) broedt waarschijnlijk in het plangebied. Deze soort staat als gevoelig op de Nederlandse Rode Lijst. Alle in deze alinea genoemde soorten vallen onder de soortgroep vogels uit de Flora- en faunawet en genieten daarmee wettelijke bescherming conform het betreffende regime.

In het bosgebied ten noorden van het eigenlijke plangebied zijn geen ingrepen gepland. De ontwikkeling van het landgoed kan echter op het bos wel effect hebben, bijvoorbeeld door toenemende menselijke activiteit en de aanleg van verlichting. De lijnvormige elementen die door de bosranden worden gevormd kunnen voor vleermuizen van belang zijn als vliegroute of foerageergebied. Omdat in het bos potentiële waarden voor vleermuizen aanwezig zijn in de vorm van holten in bomen, is het van belang hier rekening mee te houden bij de inrichting van het landgoed. Wanneer uitstraling van licht richting het bos wordt voorkomen, kunnen de potentiële waarden voor vleermuizen behouden blijven.

4 Volledigheid

Het uitgevoerde onderzoek betreft een ecologisch onderzoek. Binnen de beperkte tijd van het veldonderzoek is nooit met zekerheid vast te stellen dat alle aanwezige soorten zijn waargenomen. Op grond van de gegevens van het Natuurloket, het veldbezoek in april 2011 en de in januari uitgevoerde bureaustudie, denken wij echter dat de kans op het voorkomen van beschermde soorten in het plangebied goed kon worden ingeschat.

5 Conclusies en aanbevelingen

5.1 Gevolgen van de ingreep en mitigerende maatregelen

In het plangebied werden drie beschermde soorten waargenomen: de Grote kaardenbol, de Mol en de Veldmuis. Dit betreft echter soorten van tabel 1 AMvB artikel 75 van de Flora- en faunawet waarvoor sinds 23 februari 2005 een algemene vrijstelling in het kader van de Flora- en faunawet wordt verleend bij, onder andere, ruimtelijke ontwikkelingen.

Voor de waargenomen vogelsoorten in het plangebied geldt dat de nesten niet jaarrond zijn beschermd. Negatieve effecten van de ingreep op de aangetroffen beschermde vogelsoorten, in de vorm van verstoring en vernietiging van enkele nesten, worden verwacht wanneer het aanwezige broedbiotoop wordt vernietigd gedurende de periode dat broedende vogels aanwezig zijn. Om deze effecten te mitigeren wordt aanbevolen de werkzaamheden niet plaats te laten vinden in de broedperiode (voor de meeste vogels 15 maart – 15 juli) en het gebied te inspecteren op broedgevallen vlak voor aanvang van de werkzaamheden. In de Flora- en faunawet wordt geen vast begrensde broedperiode gehanteerd. Indien een broedgeval zich voordoet wordt dit gekwalificeerd als broedperiode, ongeacht de datum.

Het bosgebied direct ten noorden van het plangebied biedt potentie aan verschillende soorten broedvogels, maar zeker ook aan de soortgroep vleermuizen. Voor deze soortgroep is het van belang om de uitstraling van geluid en licht zoveel mogelijk te beperken. Uitvoering van de werkzaamheden in de periode maart tot oktober kan een verstrend effect hebben op vleermuizen die het plangebied gebruiken als migratieroute of foerageergebied. Hiermee samenhangend wordt aangeraden om de werkzaamheden in het plangebied niet in deze periode op te starten in verband met de uitstralende effecten naar het bosgebied.

Hoewel de Weidegeelster geen bescherming geniet onder de Flora- en faunawet, wordt aanbevolen met deze zeldzame soort rekening te houden bij de herinrichting. De Weidegeelster is een soort die in Nederland zeer lokaal voorkomt, waarbij de meeste vindplaatsen zich bevinden in het (oorspronkelijke) stroomgebied van de IJssel. Deze soort is derhalve karakteristiek voor de omgeving.

Het verdient sterk aanbeveling om bij de herinrichting er naar te streven de resterende ecologisch waardevolle elementen in het plangebied te behouden en de nieuwe inrichting goed af te stemmen op de historische inrichting en het nabijgelegen Natura 2000 gebied Uiterwaarden IJssel (noord). In dat geval zal de beoogde herinrichting van het plangebied een substantiële ecologische winst voor niet alleen het plangebied maar ook het ten noorden aangrenzende gebied Bikkenrade-oud en Bikkenrade-nieuw en het voregenoemde Natura 2000 gebied genereren.

5.2 Eindconclusie

Er bestaat geen noodzaak tot het aanvragen van ontheffingen in het kader van de Flora- en faunawet. Wel blijft voor alle soorten de algemene zorgplicht gelden. Bij verstoring van dieren tijdens de werkzaamheden moeten deze daarom de gelegenheid krijgen te vluchten naar een nieuwe leefomgeving.

Voor de vogels die zijn aangetroffen in het plangebied geldt dat de nesten buiten het broedseizoen niet van belang zijn voor de instandhouding van de soort. Indien de werkzaamheden buiten de broedperiode worden uitgevoerd, met voorkeur in het winterhalfjaar, is het derhalve niet nodig ontheffing aan te vragen.

Tevens is uitvoering in het winterhalfjaar aan te bevelen om verstoring van de aanwezige vleermuizen te voorkomen. Uitvoering van de werkzaamheden in de periode maart tot oktober kan een verstrend effect hebben op vleermuizen die het plangebied gebruiken als migratieroute of foerageergebied.

In de directe omgeving van het plangebied bevinden zich geen Speciale Beschermingszones in het kader van de EU-Habitatrichtlijn of de EU-Vogelrichtlijn waarop de ingreep een negatief effect zal sorteren. Wanneer bij de herinrichting van het gebied rekening wordt gehouden met de potenties van het gebied, zou dit mogelijk wel een positief effect kunnen hebben op het Natura 2000-gebied Uiterwaarden IJssel.

Het verdient sterk aanbeveling om bij de herinrichting er naar te streven de resterende ecologisch waardevolle elementen in het plangebied te behouden en de nieuwe inrichting goed af te stemmen op de historische inrichting en het nabijgelegen Natura 2000 gebied Uiterwaarden IJssel (noord). In dat geval zal de beoogde herinrichting van het plangebied een substantiële ecologische winst voor niet alleen het plangebied maar ook het ten noorden aangrenzende gebied Bikkenrade-oud en Bikkenrade-nieuw en het vorengenoemde Natura 2000 gebied genereren.

Bijlage I Waargenomen soorten plangebied en bosgebied en beschermingsstatus

Alle vermelde soorten zijn waargenomen in het plangebied of het naastgelegen bosperceel tijdens het veldbezoek op 14 april 2011.

In de navolgende tabel zijn de navolgende aanduidingen weergegeven:

FF: nummer = nummer van de tabel uit AMvB artikel 75 Flora- en faunawet waarin een onder deze wet beschermde soort is opgenomen, te weten:

1= tabel 1 soorten (algemene soorten);

2= tabel 2 soorten (overige soorten);

3= tabel 3 soorten (strikt beschermde soorten);

vogels zijn niet in één van deze tabellen opgenomen en zijn aangegeven met +.

Voor meer informatie over de beschermingsregimes wordt verwezen naar paragraaf 2.1 van dit rapport.

RL: nummer = status van soort met vermelding op de Nederlandse Rode Lijst, te weten;

0 = uitgestorven op wereldschaal,

1 = in het wild uitgestorven op wereldschaal,

2 = verdwenen uit Nederland,

3 = in het wild verdwenen uit Nederland,

4 = ernstig bedreigd,

5 = bedreigd,

6 = kwetsbaar,

7 = gevoelig (LNV 2004).

Meer informatie inzake de status van de Nederlandse Rode Lijst is opgenomen in paragraaf 2.3 van dit rapport.

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	FF	RL
<i>Vaatplanten</i>			
Akkerdistel	<i>Cirsium arvense</i>	-	-
Akkerkool	<i>Lapsana communis</i>	-	-
Akkervergeet-mij-nietje	<i>Myosotis arvensis</i>	-	-
Akkerviooltje	<i>Viola arvensis</i>	-	-
Akkerwinde	<i>Convolvulus arvensis</i>	-	-
Beuk	<i>Fagus sylvatica</i>	-	-
Bijvoet	<i>Artemisia vulgaris</i>	-	-
Boerenwormkruid	<i>Tanacetum vulgare</i>	-	-
Bosaardbei	<i>Fragaria vesca</i>	-	7
Duizendblad	<i>Achillea millefolium</i>	-	-
Eenstijlige meidoorn	<i>Crataegus monogyna</i>	-	-
Engels raaigras	<i>Lolium perenne</i>	-	-
Fluitenkruid	<i>Anthriscus sylvestris</i>	-	-
Gewone berenklaauw	<i>Heracleum sphondylium</i>	-	-
Gewone eikvaren	<i>Polypodium vulgare</i>	-	-

Toetsing Flora- en faunawet in verband met de voorgenomen herinrichting van een terrein aan de Jan van Arkelweg te Zwolle

Gewone esdoorn	<i>Acer pseudoplatanus</i>	-	-
Gewone hoornbloem	<i>Cerastium fontanum vulgare</i>	-	-
Gewone salomonszegel	<i>Polygonatum multiflorum</i>	-	-
Gewone smeerwortel	<i>Symphytum officinale</i>	-	-
Gewone vlier	<i>Sambucus nigra</i>	-	-
Gewoon speenkruid	<i>Ficaria verna verna</i>	-	-
Grauwe wilg	<i>Salix cinerea cinerea</i>	-	-
Greppelrus	<i>Juncus bufonius</i>	-	-
Grote brandnetel	<i>Urtica dioica</i>	-	-
Grote kaardenbol	<i>Dipsacus fullonum</i>	1	-
Grote vossenstaart	<i>Alopecurus pratensis</i>	-	-
Grote weegbree	<i>Plantago major major</i>	-	-
Heermoes	<i>Equisetum arvense</i>	-	-
Herderstasje	<i>Capsella bursa-pastoris</i>	-	-
Hondsdrif	<i>Glechoma hederacea</i>	-	-
Kleefkruid	<i>Galium aparine</i>	-	-
Klein streepzaad	<i>Crepis capillaris</i>	-	-
Kleine veldkers	<i>Cardamine hirsuta</i>	-	-
Klimop	<i>Hedera helix</i>	-	-
Klimopereprijs	<i>Veronica hederifolia</i>	-	-
Krokus	<i>Crocus</i>	-	-
Kropaar	<i>Dactylis glomerata</i>	-	-
Madeliefje	<i>Bellis perennis</i>	-	-
Melganzenvoet	<i>Chenopodium album</i>	-	-
Paardenbloem	<i>Taraxacum officinale</i>	-	-
Paarse dovenetel	<i>Lamium purpureum</i>	-	-
Perzikkruid	<i>Persicaria maculosa</i>	-	-
Pinksterbloem	<i>Cardamine pratensis</i>	-	-
Pitrus	<i>Juncus effusus</i>	-	-
Ridderzuring	<i>Rumex obtusifolius</i>	-	-
Rode klaver	<i>Trifolium pratense</i>	-	-
Rode kornoelje	<i>Cornus sanguinea</i>	-	-
Ruwe iep	<i>Ulmus glabra</i>	-	-
Slipbladige ooievaarsbek	<i>Geranium dissectum</i>	-	-
Smalle weegbree	<i>Plantago lanceolata</i>	-	-
Speerdistel	<i>Cirsium vulgare</i>	-	-
Veldbeemdgras	<i>Poa pratensis</i>	-	-
Veldkruidkers	<i>Lepidium campestre</i>	-	-
Veldzuring	<i>Rumex acetosa</i>	-	-
Vogelmuur	<i>Stellaria media</i>	-	-
Vroegeling	<i>Erophila verna</i>	-	-

Toetsing Flora- en faunawet in verband met de voorgenomen herinrichting van een terrein aan de Jan van Arkelweg te Zwolle

Weidegeelster	<i>Gagea pratensis</i>	-	-
Wilde lijsterbes	<i>Sorbus aucuparia</i>	-	-
Witte paardenkastanje	<i>Aesculus hippocastanum</i>	-	-
Zachte ooievaarsbek	<i>Geranium molle</i>	-	-
Zevenblad	<i>Aegopodium podagraria</i>	-	-
Zomereik	<i>Quercus robur</i>	-	-
<i>Vogels</i>			
Boomklever	<i>Sitta europaea</i>	+	-
Fazant	<i>Phasianus colchicus</i>	+	-
Fitis	<i>Phylloscopus trochilus</i>	+	-
Gaai	<i>Garrulus glandarius</i>	+	-
Graspieper	<i>Anthus pratensis</i>	+	7
Grote bonte specht	<i>Dendrocopos major</i>	+	-
Grutto	<i>Limosa limosa</i>	+	7
Houtduif	<i>Columba palumbus</i>	+	-
Kievit	<i>Vanellus vanellus</i>	+	-
Kneu	<i>Carduelis cannabina</i>	+	7
Knobbelzwaan	<i>Cygnus olor</i>	+	-
Kolgans	<i>Anser albifrons</i>	+	-
Koolmees	<i>Parus major</i>	+	-
Merel	<i>Turdus merula</i>	+	-
Nijlgans	<i>Alopochen aegyptiaca</i>	-	-
Roodborst	<i>Erithacus rubecula</i>	+	-
Spreeuw	<i>Sturnus vulgaris</i>	+	-
Tjiftjaf	<i>Phylloscopus collybita</i>	+	-
Vink	<i>Fringilla coelebs</i>	+	-
Witte kwikstaart	<i>Motacilla alba</i>	+	-
Zwarte kraai	<i>Corvus corone</i>	+	-
Zwartkop	<i>Sylvia atricapilla</i>	+	-
<i>Zoogdieren</i>			
Mol	<i>Talpa europaea</i>	1	-
Veldmuis	<i>Microtus arvalis</i>	1	-